

Láska Božia a ľudská

Nikto zo skutočných kresťanov nikdy nepochyboval o tom, že dokonalosť je v láske. Veď láska k Bohu a k blížnemu je prvým a najväčším prikázaním (porov. Mt 22, 38).

Preto si hneď v prvých dobách kresťanstva ctili mučeníkov a ich smrť považovali za prejav lásky, nad ktorú väčšej niet (porov. Jn 15, 13). Svätý Irenej sa zásadne vzoprel proti gnostikom, ktorí sa považovali za dokonalých pre svoje poznanie. Tvrdil: ku spásu neprospeje mnoho poznania, ale láska. I cvičenia sa v čnostiach – asketický život – by bol bez lásky zbytočnou námahou. Bez lásky by bol kresťan iba „cvendžiacim kovom“, ako v Hymne na lásku hovorí sv. Pavol (porov. 1Kor 13).

Svätý Ján Klimak upozorňuje, že hovoriť o láske ozaj múdro nie je vôbec ľahké: „Kto hovorí o láske, hovorí o samom Bohu. Je neľahké a nebezpečné dať sa do reči o Bohu pre toho, kto dobre nezvažuje pojmy. Hovoriť o láske je vecou anjelov; avšak i pre nich je to vec viac-menej náročná, podľa stupňa osvietenia, ktorého sa im dostalo. Boh je láska. Kto by chcel slovami vyložiť hĺbku tohto pojmu, podobal by sa slepému, ktorý stojí na lodi a chce zmerať hĺbku mora.“ Predsa len, napriek tomuto nebezpečenstvu, sa musíme vyjadrovať slovami. A tak musíme hovoriť i o láske, vedomí si toho, že pritom „habkáme“.

Pri tomto habkaní nám pomáha to, čo už o láske povedali ľudia, ale tiež, a hlavne, Zjavenie. Náš slovenský výraz „láska“ je pojem so širokým obsahom. V gréčtine, v jazyku Nového Zákona, narazíme hneď od začiatku na dve slová celkom odlišného kmeňa, eros a agapé. Tieto dve slová majú dvojaký pôvod a význam: filozofický a kresťanský.

Eros je filozofického pôvodu. Filozof Platón hovorí, že boh Eros sa zrodil z matky Pénie, t.j. z nedostatku. Zakusujeme všestrannú nedostatočnosť, vo všetkých oblastiach nášho života (telesnej, duševnej i duchovnej). A preto túžime po doplnení: túžime po tom, čo sami nemáme. A ono doplnenie hľadáme u Boha i u ľudí. Z tejto túžby (ktorá je výrazom našej nedostatočnosti) sa rodí láska eros. Význam slova eros potom znamená lásku v zmysle túžby, žiadosti, potreby byť doplnený niekým, niečím, čo sami nemáme. Je jasné, že Boha nemôžeme nazvať láska v tomto zmysle.

Preto sa v textoch Nového Zákona na označenie lásky používa iné slovo: agapé. Sloveso „agapao“ pôvodne znamená: mať pokojnú myseľ. Kto je pokojný, šťastný, netúži po inom. Ak je však dobrý, môže zo svojho nadbytku dávať iným, ktorí nemajú. No a taký je Boh celou svojou bytosťou. Boh je láska v tomto zmysle – Boh je agapé. V tomto duchu, tvrdí sv. Augustín, Boh stvoril a riadi svet, nie preto že by ho potreboval, ale aby mal komu preukazovať dobro. Agapé znamená teda lásku v

zmysle dobra, ktoré sa chce rozdávať bez toho, že by potrebovalo odplatu – z jednoduchého dôvodu: nič mu nechýba.

Ktorou láskou má milovať človek, ktorý je stvorený na Boží obraz? Niektorí si mysleli, že dokonalý kresťan musí milovať už iba onou nezištnou láskou Božou – láskou agapé! Cirkev však takéto tvrdenie odmieta. Boh je Boh, zatiaľ čo človek zostáva človekom, aj keď sa krstom stal Božím dieťaťom a do jeho srdca bola rozliata oná Božia láska (porov. Rim 5, 5). Je známkou duševného zdravia, keď má niekto lásku k sebe. Nakoniec i prikázanie lásky k blížnemu znie: „Miluj blížneho ako seba samého!“ Kto nemiluje seba, sotva bude milovať druhého. Samozrejme, že lásku k sebe treba očisťovať od sebastredného egoizmu. To však nič nemení na tom, že oprávnený nárok lásky k sebe, alebo túžbu po prijatí, akceptácii vlastnej osoby, smie kresťan mať.

A ako prejavovať lásku agapé? Príkladom nám môže byť sv. Katarína Sienská. Ju trápila myšlienka, ako sa môže odplatiť Ježišovi Kristovi za jeho lásku. Hovorila mu: „Pane, ty ma miluješ, a sám nič z toho nemáš, lebo ja sa ti nemám ako odvdáčiť. Aj ja by som aspoň jedenkrát chcela urobiť pre teba niečo úplne nezištne, bez odmeny.“ Ježiš jej na to odpovedal: „Mne samému nemôžeš poslúžiť v ničom, ale môžeš pomáhať svojmu blížnemu. Je možné, aby si milovala nezištne, bez akejkoľvek odmeny odo mňa samotného. Postavil som po tvojom boku blížneho, aby si mohla jemu robiť to, čo chceš urobiť mne. Môžeš ho milovať nezištne, bez odmeny, bez výhody.“ Katarína hneď bežala do útulku pre malomocných... Milovať takto nezištne však môžeme i my, veď máme okolo seba dosť „malomocných“ na lásku, ktorí sa nám nemajú čím odvdáčiť. A tak môžeme vzrastať v láske Božej, v láske agapé.

Úlohou kresťana, pokým je na zemi, bude teda zušľachťovať v sebe ľudskú lásku („eros“) a zároveň vzrastať v Božej láske („agapé“). Tieto dve lásky, ako dve sestry, budú v ňom vzrastať súčasne až do konca života.